

MAHARASHTRA STATE BOARD OF VOCATIONAL EDUCATION EXAMINATIONS, MUMBAI

Examination—July, 2017

CERTIFICATE COURSE IN ELECTRICIAN MECHANIC

[वेळ — ३ तास]

(एकूण गुण—१००)

थिअरी ऑफ इलेक्ट्रीसिटी (थिअरी-१)

गुण

१. (अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही पाच) :—

५

- (१) पॉवरचे ..... एकक आहे.
 (अ) ज्युल / सेकंद (ब) ज्युल
 (क) केडब्ल्युएच (ड) न्यूटन.
- (२) सिलिंग फॅनमध्ये ..... मोटर वापरतात.
 (अ) युनिव्हर्सल (ब) शेडेड पोल
 (क) रिपल्शन (ड) परमनंट कॅपेसिटर.
- (३) इन्स्युलेशन रजिस्टन्स मोजण्यासाठी ..... वापरतात.
 (अ) व्होल्टमीटर (ब) मल्टीमीटर
 (क) अॅमीटर (ड) मेगर.
- (४) पॅरलल सर्किटमध्ये ..... सारखे असते.
 (अ) करंट (ब) व्होल्टेज
 (क) एनर्जी (ड) पॉवर.
- (५) सिंगल पोल स्विचला ..... टर्मिनल्स असतात.
 (अ) ३ (ब) २ (क) ४ (ड) ५.
- (६) सिलिंग फॅनमध्ये ..... μF रेटिंगचा कॅपेसिटर वापरतात.
 (अ) १ (ब) २.५ (क) ३ (ड) ५.

(ब) चूक किंवा बरोबर ते लिहा (कोणतेही पाच) :—

५

- (१) ३/२० एस.डब्ल्यु.जी. ची वायर म्हणजे कंडक्टर (Conductor) चा ३ स्ट्रॅण्ड्स व २० क्रॉस सेक्शनल एरिया.
- (२) इंटरमिजिएट स्विचला ५ टर्मिनल्स असतात.
- (३) प्लेट अर्थिंग हा अर्थिंगचा प्रकार आहे.
- (४) अॅमीटर हा सर्किटमध्ये सिरीजमध्ये जोडतात.
- (५) विद्युत इस्त्रीमध्ये कॉपर तार ही हिटींग एलिमेंट म्हणून वापरतात.
- (६) ट्रान्सफॉर्मरमधील कॉपर लॉसेस शोधण्यासाठी ओपन सर्किट टेस्टचा वापर करतात.

(क) पूर्ण नावे लिहा (कोणतेही पाच) :—

५

- (१) एस.डब्ल्यु.जी. (२) एच.आर.सी. (३) आय.सी.टी.पी.
 (४) ए.सी. (५) डी.सी. (६) डी.ओ.एल.

(ड) योग्य जोड्या जुळवा :-

५

‘अ’ गट

‘ब’ गट

(१) डी. ओ. एल. स्टार्टर	(अ) युनिव्हर्सल मोटर
(२) स्टार-डेल्टा स्टार्टर	(ब) शेडेड पोल मोटर
(३) ॲटो-ट्रान्सफॉर्मर स्टार्टर	(क) रिपल्शन मोटर
(४) मिक्सर	(ड) ५ एच.पी. पर्यंत ३ फेज इन्डक्शन मोटर
(५) टेबल फॅन	(इ) ५ ते २० एच.पी. ३ फेज इन्डक्शन मोटर
	(फ) ७.५ ते ५० एच.पी. ३ फेज इन्डक्शन मोटर.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :-

१६

- (अ) कोणत्याही ४ इले. ॲक्सेसरीज आकृत्या काढा.
- (ब) सुतार कामासाठी वापरण्यात येणाऱ्या कोणत्याही ४ हत्यारांची नावे लिहा.
- (क) जॉईंटचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ड) कोणतेही ४ इलेक्ट्रीक हँड टूल्सची माहिती लिहा.

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

१६

- (अ) सिलिंग फॅनच्या रेग्युलेटरसह सुबक आकृत्या काढा व माहिती लिहा.
- (ब) इलेक्ट्रीक ओव्हनची सर्किटची सुबक आकृती काढून माहिती लिहा.
- (क) पाईप अर्थिंगची सुबक आकृती काढून माहिती लिहा.
- (ड) सिंगल फेज शेडेड पोल मोटरची सुबक आकृती काढून माहिती लिहा.

४. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :-

१६

- (अ) कॉन्झरव्हेटर टँक व ब्रिदरचे कार्य स्पष्ट करा (ट्रान्सफॉर्मरच्या).
- (ब) कोअर टाईप व शेल टाईप ट्रान्सफॉर्मरमधील फरक स्पष्ट करा.
- (क) थ्री फेज इन्डक्शन मोटरच्या स्टार-डेल्टा स्टार्टरची सुबक आकृती काढून माहिती लिहा.
- (ड) वायरचे प्रकार स्पष्ट करा.

५. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-

१६

(अ) मेजरिंग इन्स्ट्रुमेंट व्होल्टमीटर	(ब) युनिव्हर्सल मोटर
(क) टोस्टर	(ड) इलेक्ट्रिक बेल
(इ) सोल्डरिंग आयर्न.	

६. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :-

१६

- (अ) केबलचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ब) चांगल्या इन्सुलेटरचे कोणतेही ८ गुणधर्म स्पष्ट करा.
- (क) वीज बील काढणे—

एका घरामध्ये प्रत्येक दिवशी २४ वॅटचे ४ सीएफएल बल्ब ५ तास, २ सिलिंग फॅन ९ तास, १ फ्रिज १९ तास, १ कॉम्प्युटर ३ तास, ५ वॅटचे ७ सीएफएल बल्ब ५ तास व ०.५ एच.पी.ची पंप मोटर १ तास व १ टी.व्ही. ६ तास चालू राहत असल्यास या घराचे ३० दिवसांचे रुपये ५ / प्रतियुनिट प्रमाणे वीजबील तयार करा.

- (ड) ट्रान्सफॉर्मर ओपन सर्किट टेस्ट व शॉर्ट सर्किट टेस्ट स्पष्ट करा.

(ENGLISH)

[TIME ALLOWED — 3 HOURS]

(MARKS — 100)

THEORY OF ELECTRICITY (THEORY-I)

	Marks
1. (a) Fill in the blanks (any five) :—	5
(i) The unit of power is	
(a) Joule/Second (b) Joule	
(c) KWh (d) Newton.	
(ii) ..... motor is used in ceiling fan.	
(a) Universal (b) Shaded Pole	
(c) Repulsion (d) Permanent Capacitor.	
(iii) ..... is used for measuring the insulation resistance.	
(a) Voltmeter (b) Multimeter	
(c) Ammeter (d) Megger.	
(iv) In parallel circuit the ..... is same.	
(a) Current (b) Voltage	
(c) Energy (d) Power.	
(v) The single pole switch has ..... terminals.	
(a) 3 (b) 2 (c) 4 (d) 5.	
(vi) The rating of capacitor used in ceiling fan is ..... μF	
(a) 1 (b) 2.5 (c) 3 (d) 5.	
(b) State <i>true</i> or <i>false</i> (any five) :—	5
(i) 3/20 SWG means 3 strands and 20 cross sectional area of conductor.	
(ii) The intermediate switch has 5 terminals.	
(iii) Plate earthing is the type of earthing.	
(iv) Ammeter is connected in series in the circuit.	
(v) Copper wire is used as a heating element in the electric iron.	
(vi) The copper losses is found out by open circuit test of transformer.	
(c) State full forms (any five) :—	5
(i) S.W.G. (ii) H.R.C. (iii) I.C.T.P.	
(iv) A.C. (v) D.C. (vi) D.O.L.	

- (d) Match the pairs :— 5
‘A’ Group	‘B’ Group
(i) DOL Starter	(a) Universal Motor
(ii) Star-delta Starter	(b) Shaded Pole Motor
(iii) Auto-transformer Starter.	(c) Repulsion Motor
(iv) Mixer	(d) Upto 5 HP 3 phase induction motor.
(v) Table Fan	(e) 5 to 20 HP 3 phase induction motor.
	(f) 7.5 to 50 HP 3 phase induction motor.
2. Attempt the following questions (any *two*) :— 16
- (a) Draw any 4 elect accessories.
  - (b) Explain any 4 common carpentry hand tools.
  - (c) Explain the type of joints.
  - (d) Explain any 4 elect hand tools.
3. Attempt any *two* of the following questions :— 16
- (a) Explain the ceiling fan with neat and clean circuit diagram with regulator.
  - (b) Explain the electric oven with circuit diagram.
  - (c) Explain the pipe earthing with neat and clean diagram.
  - (d) Explain the 1 phase shaded pole motor with neat and clean circuit diagram.
4. Answer in brief (any *two*) :— 16
- (a) Explain the function of— (i) Conservator Tank (ii) Breather.
  - (b) Compare between Core Type and Shell Type Transformer.
  - (c) Explain the star-delta starter of three phase induction motor with neat and clean diagram.
  - (d) Explain the types of wires.
5. Write short notes on (any *four*) :— 16
- (a) Measuring Instruments Voltmeter
  - (b) Universal Motor
  - (c) Toaster
  - (d) Electric Bell
  - (e) Soldering Iron.
6. Attempt the following questions (any *two*) :— 16
- (a) Explain the types of cables.
  - (b) Explain any 8 properties of good insulator.
  - (c) Problem on electricity bill—
Every day 4 CFL Bulbs of 24 watt 5 hrs., 2 Ceiling Fan 9 hrs., 1 Freez 19 hrs., 1 Computer 3 hrs., 7 CFL Bulbs of 5 watt 5 hrs. and 0.5 H.P. Pump Motor 1 hrs. and 1 T.V. for 6 hrs. has been worked. Calculate the 30 days 5 Rs. / unit power consumption of a home.
  - (d) Explain the open circuit and short circuit test of transformer.
-